

สำนวนจีน: เจตนาการใช้

CHINESE EXPRESSIONS: PURPOSES OF USAGE

Received: November 25, 2019

Revised: March 11, 2020

Accepted: March 17, 2020

จรียา วาณิชวิริยะ*

Jariya Wanichviriyā*

อัญชลี ทองเอม**

Anchali Thongame**

* หัวหน้าหลักสูตรภาษาจีนธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

* Head of Business Chinese Program, Faculty of Arts, Dhurakij Pundit University

* Email: jariya.waa@dpu.ac.th

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** Assistant Professor, College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University

** Email: anchali.tho@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่อง สำนวนจีน: เจตนาการใช้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) จัดประเภทสำนวนจีนโดยแบ่งตามเจตนาการใช้ (2) อธิบายความหมาย ที่มาและยกตัวอย่างสำนวนจีน ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเจตนาการใช้สำนวนนั้นมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรวบรวมสำนวนจีนจำนวน 154 สำนวน และนำมาวิเคราะห์เพื่อศึกษาเจตนาการใช้ความหมายของสำนวนจีน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการใช้พจนานุกรมจีน-ไทย พจนานุกรมสำนวนจีน-ไทย เป็นหลักในการพิจารณา และผู้วิจัยใช้ความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์เจ้าของภาษาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยการใช้สำนวนจีนตามเจตนาการใช้ดังนี้ สำนวนจีนตามเจตนาการใช้มี 5 ลักษณะคือ สำนวนจีนบอกเจตนาตำหนิ จำนวน 20 สำนวน บอกเจตนาตักเตือน จำนวน 32 สำนวน บอกเจตนาแสดงความเห็น จำนวน 28 สำนวน บอกเจตนาชื่นชม จำนวน 38 สำนวน และบอกเจตนากล่าวประชดประชัน จำนวน 26 สำนวน

คำสำคัญ: สำนวนจีน เจตนาการใช้ ที่มาของสำนวนจีน

Abstract

This study “Chinese Expressions: The Investigation into the Purposes of their Usage” was conducted in an attempt to (1) categorize Chinese expressions according to the purposes, and (2) define, elucidate the origin, and exemplify each expression for better understanding of why they were used for. 154 Chinese expressions were collected from books, textbooks, documents, relevant studies, Chinese-Thai dictionary, and Chinese-Thai expression dictionary. The data was then qualitatively analyzed using the researchers’ expertise and teaching experience as well as Chinese native speakers’ scrutiny and suggestions. The results revealed five major purposes of Chinese expression usage: 30 expressions for making complaints, 32 for giving warnings, 28 for giving opinions, 38 for giving compliments, and 26 for expressing ironies.

Keywords: Chinese Expressions, Purposes of Usage, The Origin of Chinese Expressions

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คนไทย รู้จักคุ้นเคยกับสำนวนจีนมานานแล้ว มีคนไทยไม่น้อย ที่นิยมนำสำนวนจีนมาใช้เป็นคำคม เปรียบเทียบกับคน สิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ ทั้งนี้เพราะสำนวนจีนมีความหมายลึกซึ้ง แฝงคติชวนให้คิด และเข้าใจได้ไม่ยาก หลายคนเคยได้ยินได้ฟัง หรือได้อ่านเรื่องราวความเป็นมาของสำนวนจีนแต่ละสำนวน ซึ่งล้วนแต่มีประวัติอันยาวนานพอๆ กับประวัติศาสตร์ชนชาติจีน และยังนำสนุกสนานติดตามราวกับนิทานเรื่องหนึ่ง

สำนวนจีน เป็นส่วนหนึ่งของประโยคที่สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการพูด หรือการเขียน สำนวนจีนนำมาใช้เป็นคำเปรียบเทียบ หรือใช้เป็นคำขยาย บางสำนวนแม้มีต้นกำเนิด นับพันปีมาแล้ว ซึ่งคนจีนก็นำมาใช้กับประโยคปัจจุบันได้อย่างสอดคล้องกลมกลืน

สำนวนจีนมีความสำคัญต่อการพูดและการเขียนภาษาจีนมาช้านาน ภาษาจีนมีการใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวนอยู่มากมาย ทั้งสำนวนโบราณและสำนวนสมัยใหม่ สำนวนเหล่านั้นแสดงให้เห็นวัฒนธรรมทางด้านการใช้ภาษาของจีน กล่าวคือ สามารถนำสำนวนมากล่าวอ้างและเข้าใจถึงความหมายได้โดยไม่ต้องอธิบายยืดเยื้อและสามารถเข้าใจได้ทันที เช่น

“ม้าทำลายฝูง” (害群之马 hài qún zhī mǎ)

“ฝนทิ้งให้เป็นเข็ม” (铁杵磨成针 tiě chǔ mó chéng zhēn)

“ติดพันให้วัวฟัง” (对牛弹琴 duì niú tán qín)

“คนกลัวชื่อดัง หมูกลัวอ้วน” (人怕出名猪怕壮 rén pà chū míng zhū pà zhuàng)

“ลูกศิษย์เต็มบ้านเต็มเมือง” (桃李满天下 tāo lǐ mǎn tiān xià)

สำนวนจีนบางสำนวน เมื่อได้ฟังหรือเห็นก็สามารถเข้าใจได้ทันที เช่น “ม้าทำลายฝูง หรือ ม้าที่เป็นภัยต่อกลุ่ม” หมายถึง มีม้าหลายๆ ตัวอยู่ในฝูงเดียวกัน แต่จะมีม้าไม่ได้อยู่หนึ่งหรือสองตัว โดยผู้กล่าวไม่ต้องอธิบายอย่าง ยืดเยื้อ คล้ายกับสำนวนไทย “ปลาเน่าตัวเดียวเหม็นไปทั้งข้อง” เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการใช้สำนวนต่างๆ ในการสื่อสารนั้นเพื่อช่วยให้เข้าใจความหมายของคำพูดหรือการเขียนได้ชัดเจน ลึกซึ้งและรวดเร็วขึ้น และทำให้การพูดคุยหรือการเขียนมีรสชาติเพิ่มยิ่งขึ้นอีกด้วย

ภาษาจีนเป็นภาษาที่ 2 หรือภาษาที่ 3 ที่มาใช้ในการสื่อสารทั่วโลก เพราะได้รับการกำหนดให้เป็นภาษาสากล ส่วนหนึ่งของภาษาจีนที่นำมาใช้คือ สำนวนจีน โดยนำมาใช้ในการพูดและการเขียน ดังนั้นในฐานะที่เป็นผู้ใช้ภาษา จึงควรศึกษาเจตนาการใช้สำนวนจีนให้ลุ่มลึกและกว้างขวางยิ่งขึ้น

การศึกษาเกี่ยวกับความหมายของสำนวน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของคำว่า “สำนวน” น. ถ้อยคำที่เรียบเรียง, โวหาร, (1) บางทีก็ใช้ว่าสำนวนโวหาร เช่น สารคดีเรื่องนี้สำนวนโวหารดี ความเรียงเรื่องนี้สำนวนโวหารลุ่มๆ ดอนๆ (2) คดี เช่น ปิดสำนวน (3) ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เช่น สอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ ไร่ไม่ตีโทษปีโทษกลอง (4) ถ้อยคำที่แสดงออกมาเป็นข้อความพิเศษเฉพาะภาษาหนึ่งๆ เช่น สำนวนฝรั่ง สำนวนบาลี (5) ลักษณะนามซึ่งเรียกข้อความหรือบทประพันธ์รายหนึ่งๆ เช่น อิเหนามีหลายสำนวน บทความ 2 สำนวน

กาญจนาศพนธ์ (นามแฝง, ชุมวิจิตรมาตรา, 2513) ได้อธิบายความหมายของคำว่า “สำนวน” ไว้ในหนังสือสำนวนไทย ดังนี้

“คำพูดของมนุษย์เราไม่ว่าชาติใดภาษาใดแยกออกได้กว้างๆ เป็นสองอย่าง อย่างหนึ่งพูด ตรงไปตรงมาตามภาษารวมๆ พูดออกมาที่เข้าใจกันได้ทันที อีกอย่างหนึ่งพูดเป็นชั้นเชิงไม่ตรงไปตรงมา แต่ให้มีความหมายในคำพูดนั้นๆ คนฟังอาจเข้าใจความหมายทันที ถ้าคำพูดนั้นใช้กันแพร่หลายทั่วไปจนอยู่ตัวแล้ว แต่ถ้าไม่แพร่หลายคนฟังก็ไม่อาจเข้าใจได้ทันที ต้องคิดจึงเข้าใจ หรือบางทีคิดแล้วเข้าใจไปอย่างอื่นก็ได้ หรือไม่เข้าใจเอาเลยก็ได้ คำพูดเป็นชั้นเชิงนี้เราเรียกกันว่า “สำนวน” คือคำพูดเป็นสำนวนอย่างชาวบ้านเขาเรียกกันว่า “พูดสับตีสำนวน”

ประภัสสร วศินนิวัตวงศ์ (2544) กล่าวถึง สำนวนจีนว่า คนไทยรู้จักคุ้นเคยกับสำนวนจีนมานานแล้ว มีคนไทยไม่น้อยที่นิยมนำสำนวนจีนมาใช้เป็นคำคม เปรียบเทียบกับคน สิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ ทั้งนี้

เพราะสำนวนจีนมีความหมายลึกซึ้ง แฝงคติชวนให้คิด และเข้าใจได้ไม่ยาก หลายคนเคยได้ยิน ได้ฟัง หรือได้อ่านเรื่องราวความเป็นมาของสำนวนจีนแต่ละสำนวน ซึ่งล้วนแต่มีประวัติอันยาวนานพอๆ กับประวัติศาสตร์ชนชาติจีน ในแง่ของการใช้ภาษาจีน สำนวนจีน หรือสุภาษิต (成语 chéngyǔ) ยังมีความหมายมากกว่าเป็นนิทานสอนใจ หรือเป็นคำคมชวนคิดดั่งที่คนไทยเข้าใจ ตามปรกติคนจีนจะใช้สำนวนเป็นส่วนหนึ่งของประโยคที่สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะพูดหรือเขียน

มานิต เขียวบรรจงกิจ (2542) กล่าวว่า สำนวนคือ วลีคงรูปที่กะทัดรัดกินความลึกซึ้ง ซึ่งผู้คนที่ใช้กันจนชินมาเป็นเวลายาวนาน แต่ละชาติ แต่ละภาษาล้วนมีสำนวนโวหารของตนเองทั้งสิ้น ภาษาจีนซึ่งมีประวัติความเป็นมาหลายพันปี ย่อมอุดมสมบูรณ์ด้วยสำนวนโวหาร อันแสดงถึงความเจริญแห่งวัฒนธรรมทางภาษา การที่จะเรียนรู้ภาษาจีน จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจในสำนวนจีนระดับหนึ่ง

เชิดชัย ผาสุพงษ์ (2545) กล่าวถึง สำนวน (熟语 shúyǔ) ว่าเป็นเอกลักษณ์พิเศษทางภาษาที่มีรูปแบบแน่ชัด ขอบข่ายครอบคลุมกว้างขวาง มีลักษณะเป็นการใช้แบบคงตัว การใช้ตามความเคยชิน หรือวลีสำเร็จรูป จัดเป็นสำนวน (熟语 shúyǔ) ได้โดยทั่วไป มีดังนี้

1. 成语 chéngyǔ หมายถึง สำนวนสำเร็จรูป สำนวนประเภทนี้ส่วนใหญ่มีตำนานที่มาและมีลักษณะเป็นความเปรียบหรือคำความ โดยมากมีสี่พยางค์ เช่น 孤掌难鸣 (gū zhǎng nán míng) (ตบมือข้างเดียวไม่ดัง), 打草惊蛇 (dǎ cǎo jīng shé) (แหวกหญ้าให้งูตื่น) ฯลฯ

2. 惯用语 guànyòngyǔ หมายถึง สำนวนเคยชิน สำนวนประเภทนี้เกิดจากภาษาพูดของชาวบ้าน ต่อมาจึงแพร่หลายในภาษาเขียนด้วย โดยมากมีสามพยางค์ เช่น 拍马屁 (pāi mǎ pì) (ประจบสอพลอ), 双刃剑 (shuāng rèn jiàn) (ดาบสองคม) ฯลฯ

3. 俗语 shùyǔ หมายถึง สำนวนพื้นบ้าน เช่น 女子做事好 (nǚ zǐ hǎo hàn zuò shì hǎo hàn dāng) (ลูกผู้ชายยกกล้าทำก็กล้ารับ) ฯลฯ

4. 谚语 yànyǔ หมายถึง สำนวนภาษิต เช่น 福无双至, 祸不单行 (fú wú shuāng lái, huò bù dān xíng) (เรื่องดีมีที่มาทีละหน เรื่องไม่ดีมีที่มาอย่างกระหน่ำซ้ำซ้อน) ฯลฯ

5. 歇后语 xiēhòuyǔ หมายถึง สำนวนลະท้าย หรือคำพังเพยเปรียบเทียบกับชนิดหนึ่ง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ ส่วนแรกเป็นส่วนเปรียบเทียบ ส่วนหลังเป็นส่วนให้ความหมาย หรือคำอธิบาย โดยทั่วไป หรือจะพูดเพียงส่วนแรกไม่พูดส่วนหลัง เป็นการลະท้ายไว้ให้ไปคิดเอง แต่ทุกวันนี้เริ่มจะพูดกันทั้งสองส่วน เช่น 千里送鹅毛 (qiān lǐ sòng é máo) (เดินทางไกลพันลี้ เพื่อเอาขนห่านมาให้) - ของขวัญดีอย่าราคา, แต่น้ำใจไม่ตรีล้ำค่า) ปัจจุบันเวลาเขียน ก็มักจะเขียนติดกันทั้งสองส่วน เช่น 千里送鹅毛 · 礼轻情意重

สำนวนจีนนั้นเมื่อขอบข่ายกว้างมากและมีจำนวนมหาศาล เชื่อกันว่ามีไม่ต่ำกว่าแสนสำนวนโดยประมาณ (เชิดชัย ผาสุพงษ์, 2545)

《汉语词汇教程》(2000) กล่าวว่า การใช้สำนวนจีนนั้น เมื่อเน้นเรื่องของความหมายจะทำให้เจตนาการใช้แตกต่างกัน ดังนี้

สำนวนที่มีความหมายใกล้เคียงกันแต่เจตนาที่ใช้ต่างกัน ได้แก่

1. ทางด้านความหมายแฝง อารมณ์ความรู้สึกที่ความแตกต่างกัน (感情色彩不同)

“พูดจาฉะฉาน” (侃侃而谈 kǎn kǎn ér tán)

“คุยโวโอ้อวด” (夸夸其谈 kuā kuā qí tán)

ทั้ง 2 สำนวนต่างพรรณนาถึงเรื่อง การพูดเหมือนกัน “พูดจาฉะฉาน” เป็นการพูดอย่างชัดถ้อยชัดคำ ซึ่งมีความหมายเป็นทางบวก เช่น การโต้วาที เขาพูดอย่างฉะฉานจึงได้รับการชื่นชมจากทุกคน ส่วน “คุยโวโอ้อวด” เป็นการพูดที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงมักจะเป็นด้านลบ เช่น คนคนนี้ธรรมดาก็อยากดังอยู่แล้ว จึงชอบคุยโวโอ้อวด

“ดูแลประณีตตัวอย่างรอบคอบทั่วถึง” (无微不至 wú wēi bú zhì)

“ไม่มีสิ่งเลวร้ายใดๆ ที่ทำออกมาไม่ได้” (无所不能 wú suǒ bù néng)

ทั้ง 2 ส่วนวนต่างพรรณนาถึงเรื่อง ไม่มีสิ่งที่ไม่ทำไปไม่ทั่วถึง (ทำอย่างไม่มีที่ติ) ส่วนวนที่ 1 เป็นความหมายทางบวก คือแม่แต่เล็กๆ น้อยๆ ก็ดูแลอย่างไม่มีขาดตกบกพร่อง เช่น การปรนนิบัติดูแลพ่อแม่อย่างไม่มีที่ติ ส่วนวนที่ 2 เป็นความหมายทางด้านลบ หมายถึง ไม่มีสิ่งเลวร้ายใดๆ ที่ทำไม่ได้ (ในเรื่องชั่วเรื่องไม่ดี) เช่น ศัตรูเหล่านี้โหดเหี้ยมมาชาวบ้าน เขาและปล้นสะดม ไม่มีสิ่งเลวร้ายใดๆ ที่ทำไม่ได้

2. ส่วนวนที่มีความหมายต่างระดับกัน (程度不同)

“กลัวจนตัวสั่น” (不寒而栗 bù hán ér lì)

“ขนพองสยองเกล้า” (毛骨悚然 máo gǔ sǒng rán)

ทั้ง 2 ส่วนวนพรรณนาถึง ความกลัวอย่างมาก ส่วนวนที่ 1 “กลัวจนตัวสั่น” หมายถึง ตัวสั่นงันงกทั้งที่อากาศไม่หนาว พรรณนาว่า หวาดกลัวอย่างยิ่ง ส่วนวนที่ 2 “ขนพองสยองเกล้า” หมายถึง แสดงอารมณ์หวาดกลัว มากๆ แม้แต่ยม ชนและกระดูก ล้วนแสดงความหวาดกลัว ส่วนวนที่ 2 มีระดับของความหมายที่รุนแรงกว่า

3. ส่วนวนที่มีความหมายเหมือนกันแต่การใช้ต่างกัน (用法不同)

“รอยแผลเต็มตัวถี่ยิบราวกับเกล็ดปลา” (遍体鳞伤 biàn tǐ lín shāng)

“เนื้อตัวแตกยับไปทั่ว” (体无完肤 tǐ wú wán fū)

ส่วนวนที่ 1 “รอยแผลเต็มตัวถี่ยิบราวกับเกล็ดปลา” หมายถึง อาการบาดเจ็บสาหัส หมายถึงบาดเจ็บทางร่างกายเท่านั้น เช่น ศัตรูแฆแฆเขาขึ้นไว้แล้วเขียนดินนานมากจนเกิดรอยแผลเต็มตัวถี่ยิบราวกับเกล็ดปลา ส่วนวนที่ 2 “เนื้อตัวแตกยับไปทั่ว” หมายถึง ได้รับบาดเจ็บทั้งตัว เปรียบความคิดเห็นที่ถูกตอกกลับไม่เป็นชิ้นดี เช่น ผลงานของเขาถูกวิพากษ์วิจารณ์จนแตกยับไปทั่วทั้งหมด

ส่วนเจตนาการใช้ส่วนวน สุนันท์ อัญชลินกุล (2543) ที่กล่าวถึง เจตนาการใช้คำพ้องเพี้ยนในภาษาไทย จำแนกลักษณะเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. คำพ้องชนิดบอกเจตนาคำหนึ่ง
2. คำพ้องชนิดบอกเจตนาคำเดียว
3. คำพ้องชนิดบอกเจตนาแสดงความเห็น
4. คำพ้องชนิดบอกเจตนาชื่นชม

การใช้ถ้อยคำประชดประชันเป็นกลวิธีที่มีเจตนาเสียดสีโดยสื่อความหมายที่ตรงข้ามกับความหมายประจำ รูปคำ ดังที่ Burger, Mulken, and Schellens (2012 อ้างถึงในอันยา พิชัยแพทย์, 2531) กล่าวว่า การประชดประชันในการพูดสื่อสารเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นปกติในชีวิตประจำวัน และ อันยา พิชัยแพทย์ (2531) ที่กล่าวถึง การใช้ภาษาเชิงประชด ได้แก่

การประชดโดยใช้คำแตกต้น เช่น

“เพราะเวลาที่เขาด่าเราแล้ว เราไม่รู้จะไปแก้”

“อย่างนายสมัครนี่สิครับ ถึงได้คิดโครงการไอ้ที่เขานินทาว่าหมิ่น ๆ ล้วน”

การประชดโดยการชมแทนการประนาม เช่น

“พรรคการเมืองเก่าแก่ใหญ่โต”

“สำนักงบประมาณก็เก่งนะฮะ ต้องชมว่าเขาเก่งจริง ๆ”

การประชดโดยการแนะนำหรือยู่ส่งแทนการคัดค้าน เช่น

“จะลดไอนั้นเท่านั้น จะลดไอนี้เท่านั้น ช่วยไปซิ”

เนื่องจากส่วนวนแต่ละส่วนวนมีความหมายและเจตนาการใช้ ซึ่งส่วนวนบางส่วนวนอาจมีความหมายเหมือนกันหรือแตกต่างกันก็ต้องพิจารณาเจตนาของการใช้ หากเลือกใช้ส่วนวนผิดโดยไม่ทราบว่าเป็นส่วนวนนั้นมีเจตนาจะใช้อย่างไร จะทำให้การสื่อความหมายเปลี่ยนตามไปด้วย (สุนันท์ อัญชลินกุล, 2543) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นเหตุทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา เจตนาของการใช้ส่วนวนจีน มีลักษณะเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อ

1. จัดประเภทสำนวนจีนโดยแบ่งตามเจตนาการใช้
2. อธิบายความหมาย ที่มาและยกตัวอย่างสำนวนจีน ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเจตนาการใช้สำนวนนั้นยิ่งขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสารซึ่งผู้วิจัยศึกษาเฉพาะสำนวนจีนที่ได้คัดเลือกมาจำนวน 154 สำนวน ลักษณะของสำนวนที่คัดเลือก คือ สำนวนที่ใช้เหมือนหรือคล้ายกับสำนวนไทย สำนวนที่เด่นแปลกจากสำนวนไทย ลักษณะที่เป็นสำนวนโบราณที่มีการถ่ายทอดมาจากประวัติศาสตร์และวรรณกรรมจีน สำนวนทั้งหมดที่นำมาใช้นั้น ผู้วิจัยและเจ้าของภาษา (อาจารย์สอนภาษาจีนจากประเทศจีน) เป็นผู้ร่วมวิเคราะห์

การพิจารณาคัดเลือกจากหนังสือต่างๆ ตามที่ระบุไว้ ดังนี้

1. ชุมชุมสำนวนจีน ศึกษาภาษาจีน-ไทย เล่ม 1-3 ของมานิต เจียรบรรจงกิจ (2542)
2. สนุกกับสำนวนจีน ประภัสสร วศินนิตวงศ์ (2544)
3. 《成语应用词典》Li Dingkai 李定凯 Wang Zhijie 王治杰 (2002)
4. 《多功能成语词典》Chen Kang 陈抗 Dong Kun 董琨 Sheng Dongling 盛冬玲 (2002)
5. 《汉语词汇教程》Wan Yiling 万艺玲 (2000)
6. 《汉语成语大词典》Zhu Zuyan 朱祖延 (2004)
7. 《中国歇后语大词典》Wen Duanzheng 温端政 (2004)

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการศึกษาวิจัยและดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ผู้วิจัยได้รวบรวมสำนวนจีนจำนวน 154 สำนวน ดังที่กล่าวไว้ในขอบเขตงานวิจัยและนำสำนวนจีนจำนวน 154 สำนวนมาวิเคราะห์เพื่อศึกษาเจตนาของการใช้สำนวนจีน และจำแนกตามลักษณะการใช้ พร้อมทั้ง อธิบายความหมาย และที่มาของสำนวนนั้น

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้หนังสือ ตำรา เอกสาร คือ พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่ ของเจียรชัย เอี่ยมวรเมธ พ.ศ. 2535 พจนานุกรมสำนวนจีน-ไทย ของเชิดชัย ผาสุพงษ์ พ.ศ. 2545 เป็นหลักในการพิจารณา และผู้วิจัยได้ใช้ความรู้และประสบการณ์การสอนภาษาจีนและภาษาไทย รวมทั้งได้ให้เจ้าของภาษาเป็นผู้ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ด้วย

ผลการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลทั้งหมด 154 สำนวนที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้คัดเลือกและแยกประเภทของสำนวน ผลการจากหลักการแบ่งเจตนาการใช้สำนวน ของสุนันท์ อัญชสิณกุล (2543) และการใช้ภาษาเชิงประชดของ ธัญญา พิชัยแพทย์ (2531) ซึ่งมีบางสำนวนไม่แน่ชัดว่าอยู่ในประเภทใด ดังนั้นผลการวิจัยนี้ จึงสรุปการแบ่งสำนวนจีนเป็นลักษณะใหญ่ ๆ 5 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 สำนวนจีนที่บอกเจตนาตำหนิ จำนวน 20 สำนวน

ลักษณะที่ 2 สำนวนจีนที่บอกเจตนาตักเตือน จำนวน 32 สำนวน

ลักษณะที่ 3 สำนวนจีนที่บอกเจตนาแสดงความเห็น จำนวน 28 สำนวน

ลักษณะที่ 4 สำนวนจีนที่บอกเจตนาชื่นชม จำนวน 38 สำนวน

ลักษณะที่ 5 สำนวนจีนที่บอกเจตนากล่าวประชดประชัน จำนวน 26 สำนวน

ลักษณะที่ 1 - 4 (สุนันท์ อัญชสิณกุล, 2543) ดังกล่าวข้างต้นแล้ว สำหรับลักษณะที่ 5 ผู้วิจัยได้ใช้เจตนาในการใช้ภาษาประชดประชัน (ธัญญา พิชัยแพทย์, 2531) เพื่อพิจารณาวิเคราะห์สำนวนจีนบางสำนวนด้วย

เนื่องจากสำนวนจีนที่คัดเลือกมามีจำนวนมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกสำนวนในแต่ละลักษณะมาเป็นตัวอย่างพอสังเขป ซึ่งแต่ละสำนวนประกอบด้วย ความหมาย ที่มาของสำนวน และสำนวนที่มีลักษณะคล้ายและแตกต่างจากสำนวนไทย ซึ่งแสดงให้เห็นสิ่งคม วัฒนธรรมของจีนและไทยที่ไม่แตกต่างกันในเรื่องเจตนาของการนำมาใช้ เพื่อเป็นตัวอย่างและเป็นแนวทางในการนำไปใช้และ/หรือศึกษาต่อไป ดังนี้

ลักษณะที่ 1 สำนวนจีนที่บอกเจตนาตำหนิ (การติเตียนคือ การกล่าวโทษ หรือชี้ข้อบกพร่อง)

สำนวนจีนลักษณะนี้จะบอกเจตนาชัดเจนว่าผู้กล่าวสำนวนมีเจตนาในการเปรียบเปรย หรือ เพื่อตำหนิอีกฝ่ายหนึ่ง ตัวอย่างสำนวน เช่น ชาวเมืองฉีหัวนกกลัวฟ้าจะถล่ม (杞人忧天 qǐ rén yōu tiān) รอคอยตายชนต้นไม้ (守株待兔 shǒu zhū dài tù) เข้า 3 คำ 4 (朝三暮四 zhāo sān mù sì) ถอนกล้าให้ข้าวโต (拔苗助长 bá miáo zhù zhǎng) กลืนพุทราจีนทั้งลูกโดยไม่เคี้ยวไม่ย่อย (囫圇吞枣 hú lún tūn zǎo) ซีม้าชมดอกไม้ (走马观花 zǒu mǎ guān huā) แพะหายซ่อมคอก (亡羊补牢 wáng yáng bǔ láo) กำแพงด้านตะวันตกพัง จึงรีบเอากำแพงด้านตะวันออกมาซ่อมกำแพงด้านตะวันตกที่พังไป (拆东墙补西墙 chāi dōng qiáng, bǔ xī qiáng) เป็นต้น

สำนวนที่ 1 ชาวเมืองฉีหัวนกกลัวฟ้าจะถล่ม (杞人忧天 qǐ rén yōu tiān)

ความหมาย ความวิตกกังวลในสิ่งที่ไม่ควรวิตกกังวล

สำนวนจีนนี้บอกเจตนาตำหนิว่า เราไม่ควรวิตกกังวลกับสิ่งที่ยังไม่ได้เกิดหรือกังวลในสิ่งที่ไม่ควรกังวล

ที่มาของสำนวน ในเมืองฉีมีชายคนหนึ่ง มักจะกลัวอยู่เสมอว่าฟ้าจะพังลงมา กลัวว่าแผ่นดินจะถล่มเขาเลย กินไม่ได้ นอนไม่หลับ เพื่อนของเขาเห็นเขาเป็นเช่นนั้น เลยร้อนใจมาก จึงไปพูดกับเขาว่า

“ท้องฟ้าเป็นเพียงบรรยากาศที่หนาที่บนเท่านั้น คุณหายใจและเคลื่อนไหวอยู่ในบรรยากาศนี้ตลอดเวลาแล้วทำไมคุณถึงกังวลเสมอว่ามันจะพังลงมาล่ะ”

ชายคนนั้นฟังแล้วยังเป็นกังวล เขาพูดว่า “ท้องฟ้าที่แท้ก็คือบรรยากาศที่หนาที่บน ถ้าเช่นนั้น ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาว จะมีร่วงตกลงมาทั้งหมดหรือ”

เพื่อนของเขาพูด “กลัวอะไรนะ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาวสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงสิ่งที่มีแสงและเป็นส่วนน้อยซึ่งอยู่ในบรรยากาศ สิ่งเหล่านี้จะไม่ตกลงมา ถึงแม้ว่ามีดาวบางดวงที่ร่วงตกลงมาได้ก็ไม่หล่นโดนคน”

ชายคนนั้นคิดอยู่สักครู่หนึ่ง รู้สึกว่าเพื่อนของตนพูดมีเหตุผล เขามองดูท้องฟ้าที่ว่าจะไม่พังลงมา แต่เขาก็ยังไม่วางใจ ถามอีกว่า “อย่างนี้ถ้าพื้นดินพังทลายแล้วจะทำอย่างไรล่ะ”

เพื่อนของเขาพูดขึ้นว่า “พื้นแผ่นดินเป็นผืนดินที่หนามากลึกมาก คุณดูสิ พื้นดินยังคงมีอยู่ทุกหนทุกแห่งไม่ใช่หรือ คุณยังคงเดินไปเดินมาอยู่บนดินทุกวัน ทำไมต้องเป็นกังวลว่ามันจะพังทลายลงไปล่ะ”

ชายคนนั้นได้ยินว่าพื้นดินก็ไม่ถล่ม เช่นนี้จึงวางใจ สำนวนนี้ชี้ให้เห็นว่าเราไม่ควรวิตกกังวลเกินเหตุในบางสิ่งบางอย่างที่ยังเป็นไปไม่ได้

(จากหนังสือ 《习语·成语》, Annotated Chinese Proverbs)

ตัวอย่างประโยค

他担心被公司开除，真是杞人忧天，现在经济那么好，工作很多，他该忙得顾不上吃饭，更别说睡觉了。 (เขาห่วงว่าเขาจะถูกบริษัทไล่ออกจากงาน ช่างเหมือนชาวเมืองฉีหัวนกกลัวฟ้าจะถล่ม จริงๆ ในเวลาที่เศรษฐกิจดีออกอย่างนี้ และงานการก็มีมากมาย)

สำนวนที่ 2 รอคอยตายชนต้นไม้ (守株待兔 shǒu zhū dài tù)

ความหมาย มีสองความหมาย ความหมายที่ 1 หมายความว่า เอาเรื่องที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญมาเป็นประสบการณ์ และรอคอยผลที่จะเกิดขึ้นอย่างมั่นคงไม่ลดละ ความหมายที่ 2 หมายความว่า ไม่อยากทำงานอย่างจริงจัง เพื่อฝันที่จะได้ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นไม่คาดคิด (รอลาภลอย) ใช้แตกต่างกันคือความหมายแรกเป็นการเฝ้ารอคอยแต่ผลประโยชน์โดยไม่ทำอะไร ความหมายที่สองเป็นการใช้ประสบการณ์เดิมๆ ไม่รู้จักพลิกแพลง

สำนวนจีนนี้บอกเจตนาตำหนิ เรื่องการทำงานว่า อย่าหวังอะไรลมๆ แล้งๆ หรือเอาประสบการณ์เดิมมาเป็นตัวชี้แนวทางในความสำเร็จที่จะเกิดขึ้น เปรียบว่าถ้าหากไม่ขยันทำงานและศึกษาหาความรู้ คิดแต่เพียงที่จะได้รับผลประโยชน์ที่ไม่คาดคิดมาก่อน ผลลัพธ์ก็คือการหลงกลวงตนเอง ขอเพียงแต่ขยันทำเองจึงจะได้รับผลที่ดี

ที่มาของสำนวน ในรัฐซ่ง (宋国 Songguó) มีชาวนาคนหนึ่ง ในนามีต้นไม้ยืนต้นหนึ่ง อยู่มาวันหนึ่งได้มีกระต่ายตัวหนึ่งวิ่งมาชนต้นไม้ต้นนั้น คอหักตาย ดังนั้นชาวนาจานี้จึงได้วางเครื่องมือการทำงานแล้วมานั่งเฝ้าที่ใต้ต้นไม้ต้นนั้น หวังว่าจะมีกระต่ายวิ่งมาชนต้นไม้อีก แต่ก็เป็นไปได้ที่กระต่ายจะมาอีก และเขาจึงถูกชาวเมืองซ่งหัวเราะเยาะ

(จากหนังสือ 《韩非子·五蠹》, Annotated Chinese Proverbs)

ตัวอย่างประโยค

美好的生活要用双手干出来，守株待兔行吗？ ถ้าต้องการจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีจะมานั่งงอมืองอเท้า เหมือนรอกระต่ายชนต้นไม้ จะได้หรือ ?

ลักษณะที่ 2 สำนวนจีนที่บอกเจตนาตักเตือน

สำนวนจีนลักษณะนี้จะบอกเจตนาชัดเจนว่าผู้กล่าวสำนวนมีเจตนาตักเตือน (หมายถึง การสั่งสอนให้รู้สำนึกตัว) อีกฝ่ายหนึ่ง ตัวอย่างสำนวน เช่น กวัดแกว่งขวานด้ามใหญ่หน้าบ้านของหลู่ป่าน (班门弄斧 bān mén nòng fǔ) นกปากล้อมกับหอยต้อสู้กัน ชาวประมงได้รับผลประโยชน์ (螳螂捕蝉，渔翁得利 yú wēng dé lì) ตักแตนตำข้าวจะจับจิ้งจอก นกกระจอกอยู่ข้างหลัง (螳螂捕蝉，黄雀在后 táng láng bǔ chán, huánè què zài hòu) เมาต้นถั่วมาต้มเมล็ดถั่ว (煮豆燃豆其自燃 qǐ zì rán) ไหว้พระตอนจวนตัว ดีกว่าไม่ไหว (平时不烧香，急来抱佛脚 píng shí bù shāo xiāng, jí lái bào fó jiǎo) สูญเสียทั้งกำลังทหารและภรรยา (赔了夫人又折兵 péi le fū rén yòu zhé bīng) เสือสองตัวสู้กัน ย่อมจะมีตัวหนึ่งต้องบาดเจ็บ (两虎相斗，必有一伤 liǎng hǔ xiāng dòu , bì yǒu yī shāng) เป็นต้น

สำนวนที่ 1 กวัดแกว่งขวานด้ามใหญ่หน้าบ้านของหลู่ป่าน (班门弄斧 bān mén nòng fǔ)

ความหมาย อวดสิ่งที่ตนคิดว่าเก่งแก่ผู้ชำนาญการมากกว่าตน

สำนวนจีนนี้บอกเจตนาตักเตือน ในเรื่องของการกระทำที่อยากคิดว่าตนเองเป็นผู้เก่งกล้านัก ยังมีผู้ที่เก่งกว่า หรือมีความรู้มากกว่า ถ้าใช้กับบุรุษที่ 1 มีความหมายถึงการถ่อมตน

ที่มาของสำนวน มณฑลอันฮุย (安徽省 Anhui Shěng) มีสถานที่ที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งเรียกว่า ฉายสื่อจี้ (采石矶 Cǎishíjī) สถานที่แห่งนี้อยู่ข้างๆ แม่น้ำแยงซีเกียง (长江 Chángjiāng) ทิวทัศน์ที่สวยงามมาก ผู้คนต่างพากันมาท่องเที่ยวสถานที่นี้เสมอๆ สุสานของกวีเอกหลี่ไป (李白 Lǐbái) ในสมัยราชวงศ์ถัง (李太白时期 Tángcháo Shíqī) เป็นสถานที่ที่อยู่ไม่ห่างไกลจากฉายสื่อจี้ ผู้คนที่ไปเที่ยวฉายสื่อจี้ มักจะชอบไปดูสุสานของท่านหลี่ไป บางคนก็เขียนบทกวีไว้หลายประโยค ในสมัยราชวงศ์หมิง (明朝时期 Míngcháo Shíqī) มีกวีคนหนึ่ง เขาไปท่องเที่ยวที่ฉายสื่อจี้เห็นด้านหน้าสุสานของท่านหลี่ไปเขียนบทกลอนเต็มไปหมด ในนั้นกลอนที่ดีมีไม่มาก เขาคิดในใจ คนเหล่านี้ดีคำตัวเองสูงเกินไปจริงๆ กลอนอย่างนี้เขียนไว้หน้าสุสานของท่านหลี่ไปได้อย่างไร นำหัวเราะเหลือเกิน ครั้นแล้วเขาก็เขียนกลอนบทหนึ่งที่ด้านข้างของสุสานหลี่ไป

“ดินหินเป็นกองที่ฉายสื่อจี้ริมฝั่งแม่น้ำ ชื่อเสียงของกวีหลี่ไปโด่งดังมาตั้งแต่อดีตกาล

ผู้คนไปๆ มาๆ (หน้าหลุมศพท่าน) ต่างร่ายบทกวี เหมือนกับกวัดแกว่งขวานด้ามใหญ่หน้าบ้านของ หลู่ป่าน (鲁班 Lǔbān) (ผู้ซึ่งเป็นช่างไม้ฝีมือเอก)”

หลู่ป่านเป็นช่างไม้ที่มีชื่อเสียงโด่งดังและเชี่ยวชาญคนหนึ่งในสมัยชุนชิว (春秋战国时期 Chūnqiū Zhànguó Shíqī) ช่างไม้รุ่นต่อๆ มาต่างยกย่องให้หลู่ป่านเป็นปฐมาจารย์ ความหมายของกลอนบทนี้คือ คนที่เขียนกลอนไว้ด้านหน้าสุสานของหลี่ไป ก็เหมือนกับกวัดแกว่งขวานด้ามใหญ่หน้าบ้านหลู่ป่าน

ต่อมามีการใช้สำนวนนี้เย้ยหยันคนที่เฝ้าอดทนกับผู้ที่ชำนาญการมากกว่าตน บางครั้งใช้เป็นการถ่อมตัว

(บทกลอนของ 梅之涣诗《题李太白墓》)

ตัวอย่างประโยค

这里坐的都是著名的作家，虽然你文章写得不错，但是也应该谦虚一些，不要在行家面前班门弄斧。ทุกท่านที่นั่งอยู่ตรงนี้เป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียง ถึงแม้ว่าบทความของคุณจะเขียนได้ดี แต่ก็ควรจะถ่อมตัวบ้าง เมื่ออยู่ต่อหน้าผู้ที่มีความสามารถ คุณอย่ากวัดแกว่งขวานด้ามใหญ่หน้าบ้านของหลูป้าน

สำนวนที่ 2 นักปากล้อมกับหอยต่อสู้กัน ชาวประมงได้รับผลประโยชน์ (螯蚌相争，渔翁得利 yú bàng xiāng zhēng, yú wēng dé lì)

ความหมาย ทั้งสองฝ่ายต่างต่อสู้กันและต่างฝ่ายต่างไม่ยอมอ่อนข้อให้แกกัน ปล่อยให้บุคคลที่สามารถฉวยโอกาสคว้าเอาผลประโยชน์ไปแทน

สำนวนจีนนี้บอกเจตนาตักเตือนว่า คนเราต่างไม่ยอมอ่อนข้อให้กัน ต่างฝ่ายต่างจะเอาชนะ หรือชิงผลประโยชน์กัน ก็จะทำให้ทั้งสองฝ่ายเสียผลประโยชน์ได้ ผลประโยชน์กับตกอยู่กับคนที่สาม

ที่มาของสำนวน สำนวนนี้มาจากเรื่องจ้านกั๋วเฉื่อ (战国策 Zhànguó Cè) ตอนเขียนเฉื่อสอง (燕策二 Yān Cè'èr) ในสมัยจ้านกั๋ว รัฐฉิน (秦国 Qínguó) คิดตั้งตัวเป็นใหญ่ ตอนที่รัฐจ้าว (赵国 Zhàoguó) จะบุกรัฐเยียน (燕国 Yānguó) ชูไ้ (苏代 Sūdài) พุคเกลี้ยกล่อมเจ้าผู้ครองรัฐจ้าวช่วยเหวินหวาง (赵威文王 Zhào Huiwén Wáng) ไม่ให้ตีรัฐเยียน โดยใช้แผนร่วมกันต่อต้านรัฐฉิน เพื่อไม่ให้รัฐฉินได้เสวยสุข แต่ชูไ้ไม่ได้พูดตรงๆ กลับพูดว่าตอนที่เขาผ่านแม่น้ำอี (易水 Yìshuǐ) เห็นหอยอ้าปากฝั่งแคตอยู่ที่ยายน่า นักปากล้อมชอบกินปลาอื่นปากไปจิกเนื้อหอย หอยหุบเปลือกหนีปากนักปากล้อม นักปากล้อมพูดว่า “วันนี้ฝนไม่ตก พรุ่งนี้ฝนไม่ตก ก็จะมีหอยตาย” หอยพูดกับนักปากล้อมว่า “วันนี้จะไม่ปล่อยให้เจ้า พรุ่งนี้ก็ไม่ปล่อยให้เจ้าตาย” ทั้งหอยและนักปากล้อมต่างไม่ยอมกัน แต่ก็ไม่มีใครชนะใคร ในขณะนั้นชาวประมงเดินผ่านมา จึงจับได้ทั้งหอยและนักปากล้อมไปด้วยกัน เมื่อชูไ้เล่านิทานเรื่องนี้จบก็พูดว่า “ถ้ารัฐเยียนกับรัฐจ้าวต่างไม่ยอมกัน ข้าเกรงว่ารัฐฉินจะนั่งเสวยสุขจากผลประโยชน์ของชาวประมง ดังนั้นจึงหวังว่าพระองค์จะไตร่ตรองให้รอบคอบอีกครั้ง” จ้าวช่วยเหวินหวางคิดว่าที่ชูไ้พูดมีเหตุมีผลจึงตัดสินใจเลิกโจมตีรัฐเยียน

(จินดาพร พินพงทรัพย์, 2545, น.57)

สำนวน螯蚌相争，渔翁得利 yú bàng xiāng zhēng, yú wēng dé lì นักปากล้อมกับหอยต่อสู้กัน ชาวประมงได้รับผลประโยชน์ และ《江山观虎斗》zuò shān guān hǔ dòu นั่งตรงภูเขาชมเสือต่อสู้กันล้วนมีความหมายว่า ทั้งสองฝ่ายต่างโต้แย้งไม่ยอมอ่อนข้อให้กัน ผลก็คือต่างได้รับความเสียหาย ปล่อยให้บุคคลที่สามได้ผลประโยชน์ไป แต่《江山观虎斗》เน้นที่การกระทำและความปรารถนาของตนเอง โดยตนเองคือบุคคลที่สามในสถานการณ์นั้น ส่วน 螯蚌相争，渔人得利 เน้นที่ทั้งสองฝ่ายต่อสู้กัน ปล่อยให้บุคคลที่สามได้ผลประโยชน์ไป

(Zhao Dongyin, 1998, p.1206)

ตัวอย่างประโยค

正因为他们俩吵吵闹闹争着要独做这笔生意而把机密泄露了出来，才让隔壁的同行蔡某捷足先登把顾客招揽了去。这次螯蚌相争，渔人得利之教训，可以说是深刻难忘的。เพราะพวกเขาทั้งสองเอะอะไว้วายวายที่จะแย่งทำการค้ากันจึงทำให้ความลับเปิดเผยออกมาและเป็นเหตุทำให้เพื่อนบ้านนายฉ่าย ผู้มีอาชีพเดียวกันแย่งลูกค้าไป เหมือนนักปากล้อมกับหอยวิวาทกัน ชาวประมงได้รับผลประโยชน์ บทเรียนอันนี้ช่างยากที่จะลืมได้

ลักษณะที่ 3 สำนวนจีนที่บอกเจตนาแสดงความเห็น

สำนวนจีนลักษณะนี้บอกเจตนาแสดงความเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่ไม่ใช่ลักษณะการตำหนิ ตักเตือน หรือการชม แต่เป็นการวิวินิจฉัยหรือความเชื่อที่แสดงออกตามที่เห็น รู้ หรือที่คิด ตัวอย่างสำนวน เช่น

ผิวหนังไม่มีอยู่ ขณะติดอยู่ได้อย่างไร (皮之不存·毛将焉附 pí zhī bù cún·máo jiāng yān fù) ค้นหาที่มาพันธุจากภาพ (按图索骥 àn tú suǒ jì) ภายใต้รังที่พลิกคว่ำไม่มีไข่ที่สมบูรณ์ (覆巢之下无完卵 fù cháo zhī xià wú wán luǎn) ห้ามปากของประชาชน ยิ่งกว่าห้ามสายน้ำ (片民之口·甚于防川 fāng mǐn zhī kǒu·shèn yú fáng chuān) นั่งตรงดูเขาชมเสือต่อสู้ (坐山观虎斗 zuò shān guān hǔ dòu) การปกครองที่โหดเหี้ยมร้ายยิ่งกว่าเสือ (苛政猛于虎 kē zhèng méng yú hǔ) ประเมินคนโดยมองจากรูปโฉมเท่านั้นไม่ได้ น้ำทะเลยากแก่ที่จะวัดได้ (人不可貌相·海水不可斗量 rén bù kě mào xiàng·hǎi shuǐ bù kě dòu liang) เป็นต้น

สำนวนที่ 1 ผิวหนังไม่มีอยู่ ขณะติดอยู่ได้อย่างไร (皮之不存·毛将焉附 pí zhī bù cún·máo jiāng yān fù)

ความหมาย สรรพสิ่งใดเมื่อไม่มีพื้นฐาน สรรพสิ่งนั้นก็ไม้อาจดำรงอยู่ได้

สำนวนจีนนี้จะบอกเจตนาแสดงความเห็นพื้นฐานที่ว่า ผิวหนังไม่มีอยู่ ขณะติดอยู่ได้อย่างไร จะทำอะไรก็แล้วแต่ การมีพื้นฐานที่ดีต่อกันจะช่วยสร้างสัมพันธ์ไมตรีได้ เปรียบกับผิวหนังกับขน ถ้าไม่มีผิวหนัง ขณะติดอยู่ได้อย่างไร

ที่มาของสำนวน สำนวนนี้มีบันทึกในจิวจวิน (左传Zuǒ zhuàn) ตอนซิงกิงสี่สี่เหียนยวน (季公十四年Fǎ Xī Gōng Shí Sì Nián) เป็นเรื่องของเจ้าชายอู่ (夷吾Yí wú ชื่อเดิมของจิ้นฮ่วยกง) แห่งรัฐจิ้น (晋国Jìn guó) ในสมัยชุนชิว (春秋时期Chūn qiū Shí qī) ช่วงระยะเริ่ม ก่อน ค.ศ. 770 - ก่อน ค.ศ. 476) เจ้าชายได้รับความช่วยเหลือจากรัฐฉิน (秦国Qín guó) เพื่อให้ตัวเองรอดพ้นจากการถูกขับออกจากตำแหน่ง เจ้าชายเคยสัญญาว่า ถ้ารัฐฉินช่วยให้ได้เป็นเจ้าผู้ครองรัฐจะมอบเมืองห้าเมืองให้ ต่อมาเจ้าชายอู่ได้เป็นเจ้าผู้ครองรัฐ แต่ก็ไม่ได้คิดจะปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา ต่อมา รัฐจิ้นเกิดความแห้งแล้งจึงขอซื้ออาหารจากรัฐฉิน รัฐฉินไม่ถือสากับการผิดสัญญาของเจ้าชายอู่ จึงตกลงให้อาหารแต่เมื่อเวลาผ่านไปครึ่งปี รัฐฉินเกิดความแห้งแล้ง จึงขอซื้ออาหารจากรัฐจิ้น จิ้นฮ่วยกง (晋惠公Jìn Huì gōng) ไม่คิดจะขาย จึงเจ้ง (晋厉公Jìn lì gōng เสนาบดี ของรัฐจิ้น) จึงพูดว่า “ถ้าสัมบุญคุณของแคว้นฉินในอดีต ก็จะไม่มีการใกล้ชิดกับพวกเรา เพื่อนบ้านมีภัยพวกเรากลับใจ ก็คือไร้ความเมตตา รักตัวเองแล้วไม่ช่วยคนอื่นถือว่าไม่เป็นมงคล ยัวไม่ไหวประเทศเพื่อนบ้านถือว่าไม่มีคุณธรรม ถ้าละทิ้งคุณธรรมสี่ประการนี้จะยังปกป้องชาติตัวเองได้อย่างไร” แต่กัวเจ้อ (郭偃Guō yǎn ขุนนางผู้ใหญ่ของรัฐจิ้น พระมาตุลาของจิ้นฮ่วยกง) ไม่เห็นด้วย เขาพูดว่า “ผิวหนังไม่มีอยู่ ขณะติดอยู่ได้อย่างไร ในอดีตรัฐจิ้นผิดคำสัญญา ไม่ได้มอบเมืองห้าเมืองให้แก่รัฐฉินจึงกลายเป็นการผูกความแค้น พื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ดีของรัฐฉินกับรัฐจิ้นก็ไม่เหลือแล้ว (เรียกผิวหนัง) แม้ว่าจะขายอาหารให้ (เรียกขน) จะมีประโยชน์ อันใด” จึงเจ้งเชื่อว่า การผิดคำสัญญาและหักหลังเพื่อนบ้าน เช่นนี้ ถ้าวันหนึ่งตัวเองพบหายนะใครจะช่วย เมื่อสูญเสียความช่วยเหลือ จะต้องพบจุดจบ กัวเจ้อยังเชื่อว่า “แม้ครั้งนี้จะขายอาหารให้แก่รัฐฉิน ก็ไม่สามารถลดความโกรธแค้นของรัฐฉินที่มีต่อรัฐจิ้นลงได้ ซึ่งอาจเป็นการเพิ่มกำลังของรัฐฉิน จึงไม่ขายให้จะดีกว่า”

(จินดาพร พินพงทรัพย์, 2545, น.55)

ตัวอย่างประโยค

皮之不存·毛将焉附·不保护自然环境·人类的未来又在哪里呢? การไม่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอนาคตของผู้คนจะอยู่ที่ไหนล่ะ เมื่อผิวหนังไม่มีอยู่ ขณะติดอยู่ได้อย่างไร

สำนวนที่ 2 ค้นหาที่มาพันธุจากภาพ (按图索骥 àn tú suǒ jì)

ความหมาย ความรู้ในหนังสือไม่สามารถใช้ให้เป็นประโยชน์ได้อย่างแท้จริง บางครั้งก็ใช้สำนวนนี้อธิบายว่า เมื่อมีข้อมูล (เงื่อนงำ) แล้วอิงข้อมูล (เงื่อนงำ) ที่มีอยู่ ก็หาลิงของที่ต้องการหาได้

สำนวนจีนนี้บอกเจตนาแสดงความเห็น ที่เป็นข้อคิดว่าตำราเป็นเพียงแนวทางในการปฏิบัติ ประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติเท่านั้นจึงจะเป็นความรู้ที่แท้จริง เหมือนกับการค้นหาที่มาพันธุจากภาพไม่สามารถจะบอกได้ว่ามันนั้นพันธุจริงหรือไม่ นอกจากจะศึกษาจากลักษณะของม้าจริงๆ การทำสิ่งใดศึกษาเพียงภาคทฤษฎีไม่เพียงพอจะต้องศึกษาจากภาคปฏิบัติด้วย

ที่มาของสำนวน ในประเทศจีนสมัยโบราณมีผู้เชี่ยวชาญในการเลือกม้าอยู่คนหนึ่ง ชื่อป้อเล่อ (伯乐Bó lè) เขาสามารถ (ค้นหา) เลือกม้าพันธุ์ดีจากม้าฝูงใหญ่ได้ เขาเคยสรุปประสบการณ์การเลือกม้าของตัวเอง แล้วเขียนเป็นหนังสือเล่มหนึ่งชื่อว่า “คัมภีร์คัดม้า” (相马经 Xiāng Mǎ Jīng)

ป้อเล่อมีลูกชายคนหนึ่ง ซึ่งอยากจะเรียนวิชาการคัดเลือกม้า เขาคิดว่าตอนนี้บิดาของเขาได้เขียนหนังสือขึ้นมาเล่มหนึ่ง ตัวเขาเองนั้นเพียงต้องทำตามคำพูดของผู้ที่เลือกม้าเป็นในหนังสือได้ก็ใช้ได้แล้ว ดังนั้นเขาจึงถือหนังสือคัมภีร์คัดม้าเดินเข้าไปท่ามกลางฝูงม้าเพื่อที่จะเลือกม้าที่จะวิ่งได้พันธุ์ ในคัมภีร์คัดม้ามีรูปวาดม้าชนิดต่างๆ เขาก็เปรียบเทียบรูปม้าในหนังสือกับม้าที่เขาเห็น แต่ผลสุดท้าย ม้าที่เขาเลือกได้นั้นก็ไม่ใช่ม้าฝีเท้าดี (วิ่งได้พันธุ์)

เมื่อป้อเล่อรู้เรื่องนี้แล้ว ก็พูดกับลูกชายว่า “เธอใช้วิธีการแบบนี้ค้นหาม้าพันธุ์ดีจากภาพ จะสามารถหาม้าพันธุ์ดีได้อย่างไรละ”

“素” ความหมายก็คือ หา “璞” คือม้าฝีเท้าดีที่สามารถวิ่งได้พันธุ์ดีต่อวัน คนจีนใช้สำนวนสุภาษิตนี้อุปมาว่า ความรู้ในหนังสือไม่สามารถใช้ให้เป็นประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

(จากหนังสือ 《后南柯·访口》, Annotated Chinese Proverbs)

ตัวอย่างประโยค

形势是不断变化的、部分地或全部地改变计划都有可能、我们要善于根据变化了的形势、部分或全部地改变计划、不能按图索骥。สถานการณ์เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เป็นไปได้ที่อาจเปลี่ยนแปลงแผนการส่วนหนึ่งหรือทั้งหมด เราต้องรู้จักใช้รูปแบบที่เปลี่ยนแปลงนั้นมาเปลี่ยนแปลงแผนการส่วนหนึ่งหรือทั้งหมด และไม่ควรใช้วิธีการแบบ ค้นหาม้าพันธุ์ดีจากภาพ

ลักษณะที่ 4 สำนวนจีนที่บอกเจตนาชื่นชม/พึงพอใจ

สำนวนจีนชนิดนี้จะบอกเจตนาชัดเจนว่า ผู้กล่าวสำนวนจีนมีเจตนาแสดงความชื่นชมหรือพึงพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่กล่าวชมตรงๆ ดังนั้นอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องเข้าใจความหมายของสิ่งที่นำมาเปรียบ ซึ่งอาจจะเป็นความเข้าใจความหมายของคำหรือความเข้าใจตามค่านิยมก็ตาม ตัวอย่างสำนวน เช่น วางแผนการเอาไว้อย่างเรียบร้อย (胸有成竹 xiōng yǒu chéng zhú) สิ้นน้ำเงินมาจากสิครามจะเข้มกว่าสิคราม (青出于蓝而胜于蓝 qīng chū yú lán ér shèng yú lán) เลือฝ้าจากสวรรค์ไม่มีรอยยับ (天衣无缝 tiān yī wú fèng) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรม (大公无私 dà gōng wú sī) บัญชีย้ายภูเขา (愚公移山 yú gōng yí shān) พอมงวดคือแผนการก็ผุดขึ้นมาในใจ (眉头一皱、计上心来 méi tóu yī zhòu, jì shàng xīn lái) ครอบครัวที่สามัคคีกันโชคดีไปทุกเรื่อง (家和万事兴 jiā hé wàn shì xīng) เป็นต้น

สำนวนที่ 1 วางแผนการเอาไว้อย่างเรียบร้อย (มีแผนในใจอยู่แล้ว) (胸有成竹 xiōng yǒu chéng zhú)

ความหมาย การเตรียมการที่ดี หรือการวางแผนที่ดี จะนำไปสู่ความสำเร็จได้โดยง่าย

สำนวนจีนนี้บอกเจตนาการชื่นชมเรื่อง ความสำเร็จในการทำงานซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ทางภาคปฏิบัติ หรือจากภาคปฏิบัติสู่การปฏิบัติจริง

ที่มาของสำนวน สมัยราชวงศ์ซ่ง (宋时期时代 Sòng cháo Shí dài) เล่าว่า มีศิลปินคนหนึ่งชื่อว่า เหวินตง (文同 Wén tóng) เป็นคนที่ชอบเขียนรูปไม้เป็นพิเศษ เขาปลูกต้นไผ่ไว้มากมายในสวนของเขา เพื่อจะได้ดูขั้นตอนการเจริญเติบโตของไม้ และลักษณะของไม้ในฤดูต่างๆ ทำให้เขารู้จักไม้เป็นอย่างดี จนกระทั่งหยิบพู่กันขึ้นมาครั้งใด ก็มักภาพต้นไผ่อยู่ในสมอง จึงสามารถเขียนไม้ได้เหมือนกับต้นไผ่จริง (เมื่อข้าพเจ้าเป็นนักเรียนนอก พระราชินีพันร ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2545)

ตัวอย่างประโยค

高定平胸有成竹地回答了代表们对他所提方案的质问，消除了大家的疑虑。เกาตั้งผิงตอบคำถามที่พวกผู้แทนยกมาถาม อย่างเตรียมการมาดี ทำให้ทุกคนหมดกังวล

สำนวนที่ 2 สำนวนนี้มาจากสี่ครามจะเข้มกว่าสี่คราม (青出于蓝而胜于蓝 qīng chū yú lán ér shèng yú lán)

ความหมาย นักเรียนเก่งกว่าครู คนรุ่นหลังเก่งกว่าคนรุ่นก่อน คลื่นลูกใหม่มาแรงกว่าคลื่นลูกเก่า

ที่มาของสำนวน สมัยราชวงศ์เว่ยเหนือ (北魏时代 Běi wèi Shídài) มีคนหนึ่งชื่อหลี่มี (李谧 Lǐ mì) เขาติดตามโจ่งฝิน (于闐 Jū tān) เพื่อศึกษาเล่าเรียนตั้งแต่อายุยังน้อยๆ โจ่งฝินเป็นคนทั้งมีความรู้ ทั้งมีคุณธรรมความประพฤติที่สูงส่ง เขาสอนนักเรียนเป็นคนเอาจริงเอาจังและรับผิดชอบ ทุกครั้งก่อนสอนหนังสือตนเองมักจะอ่านจนชำนาญก่อน แล้วศึกษาค้นคว้าอย่างละเอียด แล้วจึงนำความรู้ที่ตนรู้พยายามสอนให้นักเรียนอย่างเต็มที่ เขามีความหวังในตัวนักเรียนสูงมาก โดยเฉพาะด้านคุณธรรม ควบคุมกวัดข้อนอย่างยิ่ง ดังนั้นนักเรียนทั้งหมดต่างก็เคารพนับถือเขามาก หลี่มีเป็นนักเรียนที่ทั้งฉลาดทั้งขยันแสวงหาความก้าวหน้า เขาไม่เพียงจดจำความรู้ที่อาจารย์สอนได้อย่างแม่นยำ เพราะว่าเขาขยันศึกษาอย่างเจาะลึก จึงได้ความรู้ใหม่ ๆ มากมาย หลายปีให้หลัง เขามีความรู้มากกว่าอาจารย์ โจ่งฝินเป็นคนที่ย่อนน้อมถ่อมตน เขาพบว่าลูกศิษย์ของเขาหลี่มีมีความสามารถในการสังเกตและทำความเข้าใจได้เก่งกว่าตน เมื่อพบปัญหาที่ไม่เข้าใจ จะไปขอคำชี้แนะจากหลี่มี หลี่มีเห็นอาจารย์มาถามเขา เขารู้สึกไม่สบายใจ โจ่งฝินได้ใช้สำนวนฯ นี้ว่า “สำนวนนี้มาจากสี่คราม แต่จะเข้มกว่าสี่คราม” เพื่อยกย่องชื่นชมว่าหลี่มีผู้เป็นศิษย์ของตนนั้นเป็นผู้มีความรู้ เก่งยิ่งกว่าตนผู้เป็นอาจารย์ของเขา

(จากหนังสือ 《劝学篇》 ของขงจื้อ (荀子))

ตัวอย่างประโยค

他的象棋是我教的，但现在却青出于蓝下得比我还好。 เขาเล่นหมากรุกจีนเป็นเพราะฉันเป็นคนสอนให้เอง แต่ตอนนี้เขากลับ สำนวนนี้มาจากสี่ครามจะเข้มกว่าสี่คราม เล่นเก่งกว่าฉันอีก

ลักษณะที่ 5 สำนวนจีนที่บอกเจตนากล่าวประชดประชัน

สำนวนจีนชนิดนี้จะบอกเจตนาชัดเจนว่า ผู้กล่าวสำนวนจีนมีเจตนาแกล้งทำให้เกิดควมหรือพูดหรือทำเป็นเชิงกระทบกระแทกแตกตื่นเพราะความไม่พอใจ เช่น หุงข้าวประชดหมา ปิ้งปลาประชดแมว เป็นต้น เป็นการใช้อำนาจพูดซึ่งมีความหมายตรงกันข้ามกับความหมายจริงเพื่อกล่าวประชดประชันในสิ่งที่ผู้พูดไม่เห็นด้วย ดังนั้นการตีความการประชดจึงต้องอาศัยบริบทและภูมิหลังเป็นหลัก และในการวินิจฉัยเรื่องสำคัญๆ เช่น การเมือง ค่านิยมของสังคม นิยมเขียนและพูดในเชิงประชด เพราะแสดงถึงความสามารถในการกล่าวประชดประชันและวิจารณ์ ทั้งยังแสดงว่า ผู้พูดมีอารมณ์ขันซึ่งดีกว่าการกล่าวประชดอย่างหยาบๆ ตัวอย่างสำนวน เช่น จะไปทางใต้โดยจึงหันรถไปทางเหนือ (南辕北辙 nán yuán běi zhé) อุดหูขโมยกระดิ่ง (掩耳盗铃 yǎn ěr dào líng) ไล่กับหอกคอกตัวเอง (白起牙质 zì xiàng máo dùn) ตีตีพิมพ์ให้วัวฟัง (对牛弹琴 duì niú tán qín) ปากอย่างใจอย่าง (叶公好龙 yè gōng hào lóng) หัวลิบก้าวหัวเราะร้อยก้าว (五十步笑百步 wǔ shí bù xiào bǎi bù) สลักแคมเรื่องมดดาบ (刻舟求剑 kè zhōu qiú jiàn) เป็นต้น

สำนวนที่ 1 จะไปทางใต้โดยจึงหันรถไปทางเหนือ (南辕北辙 nán yuán běi zhé)

ความหมาย การทำสิ่งใดควรวางแผนให้ชัดเจน จะได้ไม่เสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ สำนวนจีนนี้บอกเจตนาประชดเรื่องการกระทำ การที่จะทำอะไรควรมีการวางแผนให้รอบคอบ ซึ่งถ้าวางแผนไม่ดีอาจทำให้เสียเวลาหรือเสียประโยชน์

ที่มาของสำนวน ในสมัยโบราณ ชาวเหนือคนหนึ่งต้องการจะไปทำธุระที่ทางใต้ของรัฐฉู่ (楚国 Chū guó) แต่ทว่าเขาไม่ได้มุ่งไปทางใต้ แต่กลับให้คนขับรถของเขาขับรถหื้อเหยียดมุ่งไปยังทิศเหนือระหว่างทาง เพื่อนของเขาคนหนึ่งถามเขาว่า “คุณจะไปที่ไหน” “ฉันต้องการที่จะไปรัฐฉู่”

“รัฐฉู่มีใช้อยู่ทิศใต้หรือ ทำไมคุณเดินทางมุ่งไปยังทิศเหนือล่ะ”

“ไม่เป็นไรฉันมีม้าดีตัวหนึ่ง กลางวันวิ่งได้พันลี้ กลางคืนวิ่งได้แปดร้อยลี้”

“ม้าดียิ่งกว่านี้ คุณมุ่งไปทางทิศเหนือ นั่นไม่ใช่งานที่จะไปรัฐฉู่ล่ะ”

“คุณดูซิ ฉันเตรียมของไว้กินและใช้มากมายอย่างนี้ ไปไกลขนาดไหน เวลานานขนาดไหนก็ไม่เป็นปัญหา”

“ยังมีของมากยิ่งลำบาก เพราะว่าคุณไปไม่ถูกทาง ยิ่งไปก็ยิ่งจะไกลไปจากรัฐ”

“เพื่อนรัก คุณดูซิ ฉันมีคนขับรถที่แข็งแรงและเก่งกาจ เขาช้รถทั้งมั่นคงทั้งเร็ว ใครก็สู้เขาไม่ได้ คุณวางใจเถอะ” พูดจบ เขาก็ออกคำสั่งให้คนขับรถรีบมุ่งไปทางทิศเหนือต่อ เขาคิดเช่นนั้นได้อย่างไร (เขาจะรู้ได้อย่างไร) ถึงแม่น้ำตี ถึงแม่น้ำของใช้มากมายในระหว่างเดินทาง ถึงแม้คนขับรถฝีมือดี แต่ทว่าทิศทางผิดแล้ว เป็นไปได้อย่างไรที่เขาจะถึงจุดหมายปลายทางรัฐ

(จากหนังสือ 《战国策·魏策IV》, 《Learning Chinese》)

ตัวอย่างประโยค

要想取得好成绩，又不努力，岂不是南辕北辙。ต้องการมีผลสำเร็จที่ดี แต่ไม่ขยันขันแข็ง จะไปทางใต้โดยเจ้หันรถไปทางเหนือ นั้นไม่ใช่การกระทำที่ขัดแย้งกับเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้หรือ

สำนวนที่ 2 อุดหูขโมยกระดิ่ง (掩耳盗铃 yǎn ěr dào líng)

ความหมาย คนโง่ที่หลอกตัวเอง

สำนวนจีนนี้บอกเจตนาประชดว่า คนที่คิดว่าคนอื่นน่าจะโง่ แต่ตัวเองกลับโง่เสียเอง การกระทำบางอย่างที่คิดว่าคนอื่นโง่แล้ว แต่ไม่เป็นเช่นที่คิด เพราะเขาคิดว่าเขาอาจฉลาดกว่า

ที่มาของสำนวน สมัยก่อน มีคนคนหนึ่งเห็นประตูบ้านคนอื่นแขวนกระดิ่งไว้ใบหนึ่ง ก็อยากขโมยมันมา เขาคิดว่าถ้าหากเขาไปหยิบกระดิ่งใบนั้น เพียงแต่มีมือโดนมัน ก็ต้องดั่ง “กริ่ง ๆ” ขึ้นมา ถ้าเช่นนั้นต้องโดนคนจับได้แน่ ทำอย่างไรถึงจะขโมยกระดิ่งมาไว้ในมือได้ เขาคิดได้วิธีหนึ่ง เขานึกว่า ถ้ากระดิ่งดั่งเขาต้องถูกคนจับได้ เพราะว่าหูได้ยิน ถ้าหากเขาอุดหูให้สนิท ก็จะได้ยินเสียงกระดิ่งไม่เชิงหรือ ดั่งนั้นเขาจึงอุดหูให้สนิทก่อน แล้วไปขโมยกระดิ่งใบนั้น เขาคิดว่าปลอดภัยที่สุด แต่ว่าก็ยังถูกคนจับได้อยู่ดี เพราะว่าคนอื่นไม่ได้อุดหูด้วย

(จากหนังสือ 《吕氏春秋·自知》, Annotated Chinese Proverbs)

ตัวอย่างประโยค

你为什么知道我在你后面？你听得脚步声那么大，谁都知道你在哪儿，真是掩耳盗铃。เธอรู้ได้อย่างไรว่าฉันอยู่ข้างหลังเธอ เสียงเดินของเธอดังออกอย่างนั้น ใครก็รู้ว่าเธออยู่ที่ไหน อุดหูขโมยกระดิ่ง ชัดๆ

ผู้วิจัยได้นำเสนอตัวอย่างของเจตนาการใช้สำนวนแต่ละสำนวนมาให้พอเป็นสังเขป ซึ่งอาจเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการศึกษา สำนวนจีนที่มีจำนวนมากมายุ่ที่สนใจสามารถนำไปศึกษาต่อไปอย่างลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้นหรือนำมาเปรียบเทียบกับสำนวนไทยในแง่มุมมองต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย

บรรณานุกรม

- กาญจนาศพนันธุ์. (นามแฝง, ชุมนวีจิตรมาตรา, 2513). *สำนวนไทย*. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- จินดาพร พินพงทรัพย์. (2545). *การศึกษาสำนวนจีนที่ประกอบด้วยตัวอักษรมากกว่า 4 ตัว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน คณะอักษรศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉิ้นน หยงหลิน. (2526). *สำนวนจีนและสำนวนไทย : การศึกษาเปรียบเทียบ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจ็ดชัย ผาสุพงษ์. (2545). *พจนานุกรมสำนวนจีน-ไทย*. กรุงเทพฯ: พู่กันจีน.
- ฉันยา พิชัยแพทย์. (2531). *การวิเคราะห์ลีลาภาษาในการรณรงค์หาเสียงของ ส.ส. สมัคร สุทรเวช*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2535). *พจนานุกรมจีน-ไทย*. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- ประภัสสร วศินนิตวงศ์. (2544). *สนุกกับสำนวนจีน*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- มานิต เจียรบรรจงกิจ. (2542). *ชุมนุมสำนวนจีน (เล่ม 1-3)*. กรุงเทพฯ: ทฤษฎี.
- พระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (สมเด็จพระเจ้า). (2545). *เมื่อข้าพเจ้าเป็นนักเรียนนอก*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สุนันท์ อัญชสิณกุล. (2543). คำพังเพย: รูปภาพและเจตนาการใช้. *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*, 43 (17), 145 -155.
- เสี่ยว อานต้า. (2547). *ไวยากรณ์จีน*. กรุงเทพฯ: ทฤษฎี.
- Chen Kang陈抗, Dong Kun董琨Sheng Dongling盛冬铃 2002 《多功能成语词典》. 上海: 汉语大词典出版社.
- Li Dingkai李定凯Wang Zhijie王治杰. 2002 《成语应用词典》. 上海: 上海辞书出版社.
- Wan Yiling 万艺玲2000 《汉语词汇教程》. 北京: 北京语言文化大学出版社.
- Wen Duanzheng 温端政2004 《中国歇后语大词典》. 上海: 上海辞书出版社.
- Zhu Zuyan朱祖延2004 《汉语成语大词典》. 北京: 中华书局.
- Burgers, C., Mulken, M. V.and Schellens, P. J. (2012). Type of evaluation and marking of irony: The role of perceived complexity and comprehension. *Journal of Pragmatics* 4, 231-242.